

MATKAKIRI

Jalgsi Peipsiveert avastamas

Algus eelmises Keila Lehes

KADRI ALLER
LOODUSMATKAJA

IV päev: Kavastu – Varnja – Lahepera

Järgmine hommik möödus põneva rännakuga mööda Emajõe Suursoo äärseid metsi. Võssa kasvanud sihtidel kohtasime iga natukese aja tagant metskitsi. Metsamatkale järgnes tuim vantsimine mööda maanteed, et jõuda Koosa külla. Koosast suundusime bussiga Varnjasse ning teel nähtud Ussaia peatuse silt viis mõttet maailma lõunapoolseima linna Ushuaia peale. Toda Argentina linna ma küllastanud pole, küll aga olen selles riigis elanud neli kuud. Aga jäägu Argentina rännakud mõne teise loo jaoks. Varnja on peipsivenelaste piklik tänavküla, mis läheb sujuvalt üle Kasepere külaks ja seejärel Kolkja alevikuks. Nende kolme asula väikepoodidest saab osta suus sulavaid slaavipäraseid maiustusi ning nautida vaateid kõrgetele sibulapeenardele ja vanausuliste pühakodadele. Keegi kavalpea on Varnja nime asulasildil sodinud ümber Narnia'ks. Joonistused majaseintel ning vanadest autorehvidest tehtud värvilised linnu- ja loomakujud loovad ilme tõelisest muinasjutumaailmast. Õhtuks jõudusime Lahepera järve äärde, kus seadsime telgi püsti linnuvaatlustorni. Tark mõte, sest katus oli pea kohal ja öösel sadas kõvasti vihma.

V päev: Lahepera – Kallaste – Tammispää

Õõbimine linnuvaatlustornis ei osutunud siiski nii heaks mõtteks, kui alguses oli me arvanud, sest torni ääres jaurasid südaööni vene kalurid ja kell neli hommikul asusid nad valju vilinaga kummipaate täis pumpama. Magamisest niisiis suurt midagi välja ei tulnud. Väsinute ja unistena suundusime hommikul Alatskivile, kus imetlesime vaateid säravvalgele lossile ja põlispuudega mõisapargile. Küla- ja põlluteid pidi edasi liikudes jõudusime peagi kaunist punasest liivakivist pankrannikuga Kallastele, mis on üks väiksemaid linnu. Põhimõtteliselt võiks seda nimetada linnaks maskeerunud kalurikülaks, kus mitmed teed on endiselt sillutamata ning elanike arv ületab vaid veidi 700 piiri. Tegemist on põneva asulaga, mille kaht põhjalõunasuunalist tänavat on ker-

Rannapungerja tuletorn

FOTOD: KADRI ALLER

ge teineteisest ajaliselt eristada. Kaldapoolsem on põlise tänavküla tee, kus domineerivad traditsioonilised paadikuuridega kalurimajad. Paralleeltänav on aga ääristatud 1950. aastate stalinistlike hoonetega, sealhulgas koolimajaga, mis tundub olevat Keila vene kooliga sama projekt. Muidugi on Kallaste keskväljakul ka juba Räpinast ja Keilast tuttav Ilmar Laasi projekti järgi rajatud parteikomitee hoone, küll pisut modifitseeritud kujul. Kallastelt suundusime bussiga edasi pisut suuremasse Mustvee linnu, kus on oivaline rannapromenaad. Järgnesid metsasihid Ninasi küla lähistel, kus sattusime mitme kilomeetri ulatuses ühe ääretult piraka mõmmiku jälgedele. Sõbrannal jälle hirmu kui palju. Ööbima suundusime Tammispää kämpingusse, kus tuli maha matta hommikused mõtted Peipsi järves suplemisest, sest ilm oli muutunud väga tuuliseks, vihmaseks ja külmaks. Üks kohalik must kiisu üritas ennast meile kaasüüriliseks sokutada ning oleksin ta heameelega kaissu võtnud, kuid, nähes tema puukidest kubisevat karvkatet, pidin talle siiski ust näitama. Olin sellelt matkalt juba niigi kaks puuki saanud, kellest üks nakatas mind ka borreliooosi, nagu hiljem selgus.

VI päev: Tammispää – Rannapungerja – Karjamaa

Kuuenda päeva hommikul suundusime Tammispäält bussiga Rannapungerjale, kus külastasime maalilist liivastrandit ja tuletorni. Maanteeäärsest kalaputkast ostusime värsket suitsuahvenat, mis isegi mulle, kes ma muidu kala ei söö, maitses ülihea. Päikeseline päev jätkus Kauksi kuldsetel

liivarandadel kõndimisega. Alajõe väikesest külapoest saime taas magusaisi kustutada imeliste vene maiustustega ning ostime kaasa soolakala. Õhtuks jõudusime Peipsi põhjakaldal asuva RMK Karjamaa telkimisplatsile, kus tohutud sääseparved hetkekski asu ei andnud. Jalad olid nii läbi, et teisel matkapäeval alguse saanud väike vill päka all oli Karjamaale jõudes suurenenud poolt talda katvaks villiks, mis oli möödunud päeval üha katki läinud ja suurenenud. Olin matka jooksul ära kasutanud kaks rullsidet, hunniku vatti ja plaastreid. Villide arv sõbrannal? Null! Aga tema on minust ka hulga sportlikum – suvel jookseb ja talvel suusatab maratoni. Öö telgis möödus rahulikult ja vihmata.

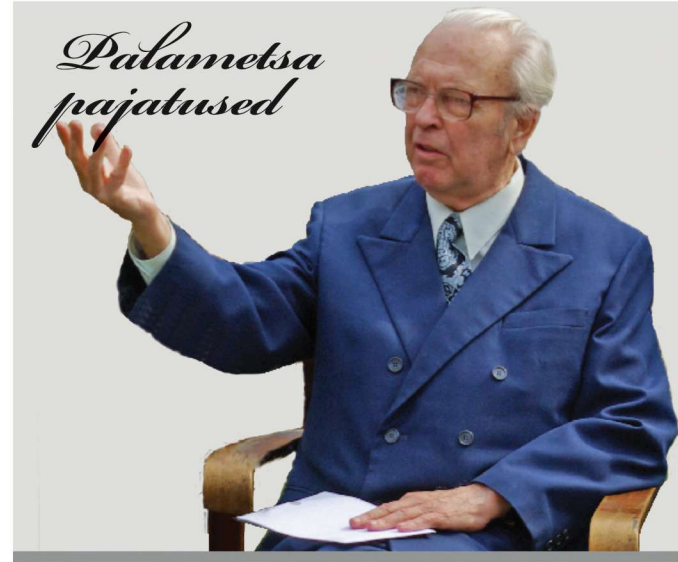
VII päev: Karjamaa – Remniku – Vasknarva

Viimane päev oli taas päikeseline ning marsruut poole lühem kui eelnevatel päevadel. Alustasime rännakut kaunil määndidega palistatud rannaribal kõndides ning pärast Remniku küla läbimist – olgu siinkohal tervitatud kõik

Peipsi kallas Remniku lähistel

keilalased, kes 1996. aastal minuga samal ajal Remniku endise piirivalvekordoni krundil lastelaagris olid – suundusime maanteele. Kolm kilomeetrit enne Vasknarvat tegime viimase puhkepeatuse ja istusime tee ääres kottide otsas. Meie juures peatus piirivalveauto, kust astus välja kaks keskealist mees-terahvast, piirivalveametnikku. Rääkisime umbes pool tundi maast ja ilmast, loodusest, matkamisest ja meie rännakust, kuni meesle lõpuks meenus, et nad ikka asja pärast kinni pidasid. Nõndaks palusid nad meie dokumente näha, kuna viibisime piiritsoonis. Pärast piirivalvurite lahkumist tegime viimase pingutuse Vasknarvani, möödusime uhkete kuplitega Kuremäe kloostri Prohvet Eelija kirikust (põhikloostri eemal asuv erakla) ning puhkasime endise ordu- linnuse varemetes, kust paistis selgesti üle Narva jõe naaberriik ja lehvis Venemaa lipp. Kuna oli alles lõunaeg ja ainus buss pidi väljuma õhtul, otsustasime hakata mööda maanteed tagasi kõndima, lootuses, et keegi meid peale võtab. Šansid olid väikesed, sest olime päeva jooksul maanteel väga vähe autosid näinud ning Vasknarvas on vaid mõnikümmeend püsielanikku. Olime aga vaevu külapääri ületanud, kui tuli üks auto, mis meie pöidlaviibutuse peale seisma jäi. Tegemist oli vanemaealistest saksa turistidest abielupaariga, kes külastasid Vasknarvat, kuna olid enda sõnul tahtnud näha „vaba maailma piiri“. Autos saksa keelt purskades saime nendega küüti Kauksini, kus on tihedam bussiliiklus. Bussipeatuses möödusid meist autoga ja lehvitasid juba varemalt tuttavad piirivalvurid. Peagi saime Kauksist Jõhvisse, kust sõbranna suundus bussiga Tallinnasse ja mina koju Tartusse. Seitse päeva värsket õhku, raske seljakotiga vantsimist, arvukalt põnevaid kohti ja inimesi ning ville talle all. Elamusid ja mälestusi aastateks!

Talurahvatarkust koduloomadest

Meie maarahvas pani vanasti hoolega tähele ümbritsevat elu ning loodust ja vermis sellest tehtud järeldused vanasõnadeks või humoristlikeks lühilugudeks. Nende enamust hoitakse praegu Tartus Eesti Kirjandusmuuseumi rahvaluule ning rahvapärilise hästi süstematiseeritud arhiivides, kust olen järgnevaid näiteid aastakümnete jooksul noppinud. Alustan sellest, mida koduloomade kohta sõnastati. Kõigepealt põhilisest tööloomast hobusest. Nii öeldi:

- Hobust hoia kui varast, sööda kui sõpra ja armasta kui vend.
- Targal hobusel on 5-aastase lapse mõistus. Toob ka vankri magava peremehe oma aruga kõrtsi juurest koduvärava taha.
- Kosja ei tohi ratsutada mära seljas – muidu sünnivad peresse puha tütreid. Tuldagu ikka täkuga, kel kellad-kulnad kaelas.
- Lahjat hobust saab rammusaks muuta, kui alguses tugeva hobuse selga rätiga nühkida. Siis issameie tagurpidi lugeda ja sama riidetükiga lahja looma turja hõõruda.
- Kord heitnud hobune karjamaal sääskede nuhtlusest pääsemiseks maha püherdama. Seda nähes hõiganud üks putukatest „Oleks nüüd veel 50 sääske, oleks võit käes – hobune juba pikali!“
- On hobune või lehm ostetud võõrsilt, siis tuleb ta tagurpidi läbi värava koduõue lükata. Siis ei hakka loom enam endisesse elukohta tagasi kippuma.

Edasi koertest ja kassidest. Mida nende juures tähele panna.

- Koer saab inimese sõbraks, kui talle anda kolm tilka enda higi.
- Koera saab tigidaks õpetada, kui lasta tal kirvest lakkuda või anda noa otsast leivapalukest.
- Uluvad koerad koon ülespidi, on karta tulekahju. Uluvad koon alaspidi, on oodata surmasõnumeid.
- Koera ei tohi pikse ajal hoida kambris, sest kurivaim poeb penile saba alla. Pikne aga otsib kurivaimu taga, lööb peni surnuks ja paneb tare põlema.
- Kassidele ei tohi anda ahjust võetud sooja leiba. Muidu kaotab ta haistmise ega tunne enam hiire lõhna.
- Läheb kass magama ahju peale või poeb hoopiski ahju, siis on oodata külma ilma.
- Kisub kass küüntega, siis pöörab tuul sinna kaarde, kuhu näitab looma saba.
- Jookseb kass inimese jalgade vahelt läbi, siis tuleb pahanudust. Tõmmatakse ta aga sabapidi tagasi, jääb pahanudus ole-mata.

Lõpetuseks paar pilalugu.

- Vares leidnud odraiva ja otsustanud sellest endale kesvamärjusest teha. Võtnud iva noka vahele ja visanud Veskiõjoke. Lasknud ujuda läbi Veskilaisi, Vähesilma, Tammelaisi ning Kõõna-augu. Läänud siis veskitammi taha jooma ja ise kiitnud: „On ikka palju parem küll kui paljas vesi.“
- Ütlemine „Abi aiast, vari varjust“ olla tulnud jänesele, kes kord talvel kange külma ja tuisuga toetanud selja vastu ohakavart ja ise kiitnud: „Hoidku taevas küll, kes selle ilmaga väljas on. Minul aga abi aiast ja vari varjust, kuna olen ikka ohakavare taga soojas.“
- Sääsk lendab inimese juurde ja piriseb: „Vend, vend!“ Saab päris kõrva sisse ning ütleb: „Sõber, sõber.“ Imeb ennast verd täis, lendab ära ise parastades: „Sinder, sinder.“ Tänapäeval ütlesime, et sääsk oskas oma teenindusele igati head reklaami teha. Võtkem aga eeskju.